

We wschodniej części województwa małopolskiego znajduje się wiele miejsc atrakcyjnych zarówno dla miłośników historii, jak i pięknych widoków. Turyści mogą znaleźć miejsca owiane legendą, gdzie do dziś zdarza się zobaczyć tajemnicze postacie w strojach z dawnych epok.

Zapraszamy do odwiedzania zamków oraz ich ruin świadczących o dawnej potęgze Polski i zamieszkujących ją rodów. Na powstanie pierwszych murowanych zamków w Małopolsce wpływ miały szczególnie panowanie Przemysławów na przełomie XIII i XIV w., a później działalność Kazimierza Wielkiego i tzw. panów małopolskich w XIV w. W drugiej połowie tego stulecia murowane fortyfikacje budowano także wokół niektórych miast. Otrzymał je „prywatny” Tarnów, królewska Lipnica Murowana i prawdopodobnie Czchów. Nad doliną Dunajca, którą przebiegał intensywnie uczęszczany szlak handlowy pomiędzy kasztelańskim Wojniczem a Nowym Sączem wyrosły zamki Trzewlin w Wielkiej Wsi, Melsztyn, Czchowski, Tropsztyn w Wytrzysszce, dwa zamki rożnowskie i mało znana fortalicia w Gródku nad Dunajcem.

Dla miłośników zamków niewątpliwym rarytatem okaże się zamek w Dębnie przy trasie Kraków-Tarnów, który przetrwał do dzisiaj bez większych przekształceń jako wspaniały przykład późnogotyckiej rezydencji możnowładczej w Polsce. Szczególnie warto tutaj przyjechać we wrześniu, kiedy to u podnóża zamku spotykają się na turnieju członkowie bractw kultywujących tradycje i etos rycerski.

Największą atrakcją dla miłośników architektury militarnej stanowi zamek w Nowym Wiśniczu, który swoim pięknem i wielkością robi wrażenie nie tylko na znawcach. Godne odwiedzenia są też dwory obronne z XVI w. w Jeżowie, Łękach Górnych, Szerzynch i Wieruszycach. W Tarnowie i w Bieczu można zobaczyć pozostałości po murowanych fortyfikacjach, które kiedyś zapewniały spokój i bezpieczeństwo mieszkańcom tych miast.

Zapraszamy Państwa na szlak zamków, dworów i fortyfikacji miejskich, które do dzisiaj budzą podziw dla ich twórców.

Niszczące do niedawna pozostałości budowli obronnych stanowią coraz częściej obiekt zainteresowań lokalnych społeczności. Powstają stowarzyszenia, komitety oraz inne często nieformalne struktury, których członkowie pracują na rzecz rewitalizacji zabytkowej substancji. W 2007 roku powstało w Tarnowie Stowarzyszenie „Zamek Tarnowski”, którego celem jest m.in.: odbudowa zamku na górze św. Marcina, kolebki Tarnowa, symbolizującego czasy największej świetności miasta.

Dostarczamy kompleksowe i aktualne informacje o ofercie turystycznej Tarnowa i regionu.

W siedzibie TCI, Rynek 7 w Tarnowie, dostępne są:

- mapy i przewodniki turystyczne
- tanie pokoje gościnne 1, 2, i 3 - osobowe
- wypożyczalnia rowerów
- sala konferencyjna (max. 50 osób)
- przewodniki audio Mp3

ZAMKI I FORTYFIKACJE

Dębno - zamek

Nowy Wiśnicz - zamek

Czchów - wieża zamkowa

Zamek w **Dębnie** to jedyna tak dobrze zachowana późnogotycka rezydencja możnowładcza w Polsce. Ufundowana przez Jakuba z Dębna, kanclerza i kasztelana krakowskiego, w latach 1470-1480. W przeciwieństwie do typowych zamków rezydencji tej nie otacza obwód murów obronnych, ale jest ona otwarta na otaczający ją teren dawnego ogrodu, a dzisiaj parku, co upodabnia ją do obszernego dworu. Obronność zamku w Dębnie zapewniały jedynie lokalizacja na wysokim kopcu, otaczający go częstokół i fosa. Zamek składa się z czterech piętrowych budynków, zbudowanych wokół dziedzińca ze studnią. Sylwetkę zamku wzniesionego z cegły na kamiennym fundamencie urozmaicają wykusze i basztki o charakterze bardziej dekoracyjnym niż obronnym. Szczególnie godna uwagi jest kamieniarka zamku w Dębnie o motywach heraldycznych, roślinnych i geometrycznych. Ekspozycja we wnętrzach pozwala nam poznać dzieje zamku, jego właścicieli i mieszkańców. Możemy m.in. zobaczyć lochy z narzędziami tortur, kuchnię, aptekę, salę rycerską i kaplicę. Zamek w Dębnie ma także swoją legendę, związaną z nieszczęśliwą miłością Tartówny, córki pana zamku, która zakochała się w pokojowym ojca. Za zhańbienie rodu i przeciwstawianie się woli rodzica miała zostać zamurowana żywcem w jednej ze ścian. Ponoć jako „Biała dama” nawiedza komnaty zamkowe do tej pory. Niemniej ciekawa, choć znacznie bliższa prawdy, jest historia jednego z właścicieli zamku Adama Tarły, który w 1744 r. zginął w głośnym w całej Polsce pojedynku.

Ruiny **tarnowskiego zamku** stanowią wspaniały przykład rozwoju rezydencji jednego z najpotężniejszych rodów w dawnej Polsce. Są także prawdziwą gratką dla miłośników fortyfikacji, którzy mogą zobaczyć tam wciąż jeszcze imponujące wielkością szesnastowieczne mury i ziemne basteje projektowane zapewne przez hetmana Jana Tarnowskiego. Zamek tarnowski powstał równocześnie z miastem z inicjatywy komesa Spycimira herbu Leliwa ok. 1331 r. Składał się z zamku wysokiego i przygródka. Późniejsze pokolenia Leliwitów Tarnowskich rozbudowywały go dbając o jego świetność. W czasie słynnej wojny o hrabstwo tarnowskie w 1570 r.

zamek został zdobyty i ograbiony. Na początku XVIII w. został ostatecznie opuszczony, a z pochodzących z niego kamieni i cegieł wybudowano kościół ss. Bernardynek. Dzisiaj z jego ruin roztacza się piękna panorama miasta i okolic.

W **Nowym Wiśniczu** znajduje się jedna z największych w Polsce barokowych rezydencji magnackich. Zamek Wiśnicz był od drugiej połowy XIV w. gniazdem rodziny Kmitów. W ciągu wieków był przez nich rozbudowywany. W I poł. XVI w. dzięki marszałkowi Piotrowi Kmicie uzyskał formę renesansowej czteroskrzydłowej rezydencji z czterema basztami na narożnikach. Dzisiejszą barokową postać „palazzo in fortezza”, czyli pałacu wewnątrz fortecy zamek uzyskał w latach 1615-1637 z inicjatywy Stanisława Lubomirskiego (zwycięzcy spod Chocimia). Wiśnickiej rezydencji nadano wtedy nowy wystrój architektoniczny i otoczono ją pięciobocznym obwodem wałów ziemnych przykrytych kamiennym płaszczem z bastionami i pięknym budynkiem bramnym. Największym pomieszczeniem zamku jest sala balowa z XVIII w. z loggią widokową rozpiętą między dwiema basztami. Najlepiej zachowana jest dawna kaplica z piękną polichromią i dekoracją stiukową, nakryta kopułą z latarnią. Legenda głosi, że Stanisław Lubomirski po bitwie pod Chocimiem przywiódł na zamek wiśnicki wielu jeńców tureckich, którzy wznosili sąsiedni klasztor karmelitów. Czterech z nich przez parę lat budowało skrzydła z piór gołębi gnieźdzących się na zamku. Wreszcie zdecydowali się na lot ku wolności, lecz śmiałkowicie daleko nie zalecieli. Pierwszy rozbił się w miasteczku nieopodal zamku, drugi i trzeci parę kilometrów dalej, czwarty, lecący najdłużej, pod Bochnią. W każdym z miejsc tragicznej śmierci więźniów umieszczono kamienne obeliski.

Zamki doliny Dunajca

Doliną Dunajca biegł kiedyś ważny szlak łączący Polskę z Węgrami i krajami bałkańskimi. W jego pobliżu chętnie osiedlali się ludzie, budując osady, grody, a także zamki. Wśród nich wymierny najpierw rycerski Tropsztyn we wsi Wytrzysszka wzniesiony prawdopodobnie pod koniec XIII w. na skale. Obecnie zamek jest w pełni

zrekonstruowany do postaci, jaką posiadał w XV w. i stanowi jeden z najbardziej malowniczych w Polsce przykładów zamków rycerskich wzniesionych z kamienia. Zwiedzanie zamku obejmuje m.in. lochy prowadzące podobno pod dnem Dunajca i ekspozycję poświęconą kulturze Inków (z zamkiem związana jest legenda, iż tutaj został ukryty przez potomków króla Inków skarb przeznaczony na odbudowę państwa inkaskiego).

Melsztyn – ruiny zamku Leliwitów Melsztyńskich z poł. XIV w., rozbudowanego przez Jordanów w I poł. XVI w. w stylu renesansowym. W 1770 r. Melsztyn został zdemolowany w czasie walk konfederatów barskich z wojskami rosyjskimi, a następnie opuszczony i rozebrany. Najlepiej zachowała się czworoboczna wieża mieszkalno-obronna z końca XIV w., odcinki murów i przypory z XVI w., oraz dwie piwnice. W centrum zamczyska widoczne jest zapadisko po cysternie.

Czchów – ruiny zamku w Czchowie zbudowanego pod koniec XIII w. jako ochrona miejscowej komory celnej i rozbudowywanego aż do początku XVI w. Najlepiej zachowała się wieża (20 m) udostępniona jako punkt widokowy. W odbudowanej części zamku znajduje się ekspozycja przedstawiająca dzieje zamku.

Rożnów – na górze ruiny zamku Rożenów z drugiej połowy XIV w. Później własność Zawiszy Czarnego i Tarnowskich. W dole wsi można zobaczyć niedokończoną wielką fortecę hetmana Jana Tarnowskiego z poł. XVI w., której głównymi częściami są pięcioboczny beluard, budynek bramny z rampą i łącząca oba obiekty kurtyna muru.

Konsultacja merytoryczna oraz korekta treści dr Krzysztof Moskal, miłośnik Tarnowa i autor monografii tarnowskiego zamku pt. „In Castro Nostro Tarnoviensi”